

Список використаних джерел

Штефан Гасс. Деякі спостереження щодо незалежності суду, як вона презентована у міжнародних документах та досвіді. Вісник Центру суддівських студій. 2007. № 10. С. 25–32.

Прилуцький С. В. Вступ до теорії судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава) : моногр. К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. 317 с.

Судова влада : І.Є. Марочкін, Л. М. Москвич, І.В Назаров та ін.: ; за заг. ред. І.Є. Марочкіна. Х. Право, 2015. 792 с.

Хотинська-Нор О. З. Теоретико-правові та праксеологічні засади судової реформи в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10. Київ, 2017. 474 с.

Бігунець І. М.,

аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХИСНИКА ЗІ ВСТАНОВЛЕННЯ ОБСТАВИН КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Ефективне використання засобів і способів захисту захисником неможливе без встановлення фактичних обставин кримінального провадження, оскільки пошукова ситуація, що виникає перед ним під час вступу у справу, є одночасно і відправною точкою реалізації ним функції захисту, і процесом, який супроводжує його діяльність у кримінальному провадженні. Змістом діяльності адвоката-захисника зі встановлення обставин кримінального провадження є пошук сприятливої для підзахисного юридично значимої інформації про кримінальне правопорушення.

Діяльність захисника є важливою гарантією забезпечення права на захист у кримінальному судочинстві, оскільки вона має соціальний характер і спрямована на спростування обвинувачення, встановлення обставин, які пом'якшують відповідальність підзахисного, запобігання порушень його конституційних прав. При цьому діяльність захисника спрямована не лише на інтереси підозрюваного, обвинуваченого, а й на інтереси правосуддя [1, с. 59].

Залучення захисника до кримінального провадження на початковому етапі розслідування відповідає інтересам як підозрюваного, так й особи, яка здійснює розслідування. Вступ у кримінальне провадження професійно підготовленого захисника надає можливість підозрюваному отримати кваліфіковану юридичну допомогу, реалізувати надані йому права, мотивувати власну версію у кримінальному провадженні.

Вартим уваги як з наукової, так і з практичної точки зору є зміст п. 7 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» відповідно до якого, адвокат у своїй професійній діяльності має право збирати відомості про факти, що можуть бути використанні як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою [2].

Наразі за законодавством України захисником у кримінальному провадженні може виступати лише адвокат, ряд професійних прав та обов'язків якого закріплено у ст. ст. 20 та 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Також відповідне коло повноважень адвоката-захисника на стадії досудового розслідування закріплено у КПК України, про що вже згадувалося вище.

Варто також зазначити, що чинний КПК України виокремлює випадки, обов'язкової участі захисника. Так, у ч. 1 ст. 52 КПК України вказано, що участь захисника є обов'язковою у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного [3].

З аналізу змісту вказаної статті КПК України вбачається, що обов'язкова участь захисника в більшості випадків пов'язується з низкою обставин особи-правопорушника. До таких законодавцем віднесено: неповноліття, психічні або фізичні вади, незнання мови, якою ведеться судочинство. Нововведеннями чинного кримінального процесуального закону стало включення до списку випадків про обов'язкову участь захисника осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне досудове розслідування або спеціальне судове провадження, – з моменту прийняття відповідного процесуального рішення а також у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості – з моменту ініціювання укладення такої угоди. В кожному, із вказаних вище випадків захисник наділяється відповідними повноваженнями, які визначені та закріплені в окремих розділах кримінального процесуального закону.

Діючи як захисник, адвокат під час досудового розслідування: вивчає матеріали кримінального провадження та наявні фактичні дані, працює над одержанням перспективних доказів, які виправдовують підзахисного; звертається до слідчого, прокурора в порядку ст. 221 КПК з вимогою про ознайомлення з матеріалами досудового розслідування; з'ясовує правильність юридичної кваліфікації кримінального правопорушення (закон, який обтяжує становище особи не застосовується і не має зворотної дії); перевіряє чи не пропущені строки досудового розслідування, передбачені ст. 219 КПК і в необхідних випадках звертається до слідчого, процесуального прокурора, слідчого судді; здійснює аналіз судової практики та відповідних

рішень ЄСПЛ; вирішує питання про можливість і доцільність оскарження повідомленої підозри (п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК України); робить необхідні виписки (у разі заборони копіювання) та копії з матеріалів; готує письмові або усні пояснення на підозру (в порядку ст. 20 КПК), до яких додає відповідні докази, в тому числі і одержані до повідомлення про підозру; вирішує питання про доцільність надання письмових та усних пояснень щодо повідомленої підозри; з'ясовує чи дотримано процесуальні вимоги щодо призначення експертизи (на підставі ухвали слідчого судді; бере участь в засіданнях у слідчого судді щодо застосування запобіжних заходів, в необхідних випадках оскаржує їх; заявляє клопотання про допит свідків (у т. ч., в порядку ст. 225 КПК); якщо клієнт перебуває в ізоляторі, лікувальному закладі, за кордоном тощо, вживає заходів до якнайшвидшої зустрічі, відео чи аудіокомунікації захищеними засобами; з'ясовує у підозрюваного характеризуючі дані (обставини затримання, стан здоров'я, освіту, місце роботи, наявність судимостей тощо); спільно з підзахисним визначається з попередньою правовою позицією у кримінальному провадженні та узгоджує порядок та умови її реалізації; здійснює підготовку підзахисного клієнта до майбутніх слідчих (розшукових) дій та бере безпосередню участь у їх проведенні; в необхідних випадках оскаржує такі дії; заявляє клопотання та подає скарги до слідчого судді на неправомірні дії уповноважених осіб; ознайомлюється з відкритими в порядку ст. ст. 221, 290 КПК матеріалами кримінального провадження та в порядку ч. 9 ст. 290 КПК письмово підтверджує факт надання доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів; одержує розписку або підпис на копії письмового повідомлення про ознайомлення з матеріалами.

Поділяємо окремі законодавчі ініціативи, відображені у Проекті закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055 щодо законодавчого закріплення загального права адвокатів на ідентифікований доступ до ЄРДР, до автоматизованої системи документообігу суду, усіх інших реєстрів крім реєстрів, що містять інформацію, яка становить державну таємницю [4].

Наразі за незаконне втручання в роботу ЄРДР, несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється автоматизованою системою, існує кримінальна відповідальність, передбачена ст. ст. 361, 362 КК України, що свідчить про наявні обмеження та статус інформації, яка міститься в ЄРДР.

Забезпечення ідентифікованого доступу захисника до ЄРДР дасть можливість контролювати дотримання прав та інтересів підзахисного під час досудового розслідування, покращить якість надання правничої допомоги, сприятиме вчасному реагуванню на виявлені порушення і стане ефективним способом недопущення неправомірних дій, прийнятті процесуальних рішень та бездіяльності органу досудового розслідування. При цьому отримання

